

Posudek vedoucího bakalářské práce

Martin Celada: Viditelné, neviditelné a hyperviditelné v prvním století fotografie

Autor bakalářské práce se zabývá otázkou vztahu mezi technickým aparátem a lidským vnímáním v prvním století existence fotografického obrazu. Od svých raných stádií byla fotografie často pokládána za technologii překonávající dosavadní možnosti lidského zraku, posilující jeho vnímavost, rozšiřující vizuální pole o spektrum exaktních reprezentací. Záhy se však rozvinula i diskuse o povaze tohoto vztahu mezi lidským vjemem či v širším slova smyslu vnímavostí organismu a technickým způsobem pozorování a zachycování optických fenoménů. Kritičtí autoři upozorňovali na jistou bezduchost fotografie respektive na její čistě pozitivistický přístup k vjemové realitě. Uznávali sice bez námitek její přínos pro vědecké bádání či dokumentaci, ale pochybovali o možnostech subtilnějšího vyjadřování s pomocí technického obrazu. Na opačném konci názorového spektra se nacházela fascinace fotografií, její oceňování jako svého druhu magické praktiky propojující svět všedních fakt s čímsi, co není dostupné chybujiícímu, nedokonalému čítí organismu. Toto vnímání fotografie jako zvláštní směsi precizní až vyčerpávající faktičnosti s čímsi magickým, co z ní činí moderní fetiš, bychom mohli opsat s využitím termínu „faktiš“ (prolnutí fakt a fetiš), jenž do slovníku dnešních teorií kultury zavedl Bruno Latour. Fotografie byla v prvním století své existence problematizována celou řadou způsobů, které se sice částečně překrývaly, ale mnohdy byly manifestovány v autorských deklarácích jako vyhraněné přístupy, hledající jednoznačné řešení otázky vztahu mezi fotografií a divákem. Někteří piktorialisté chtěli proto učít fotografii „přirozenému vidění“ – přáli si, aby refleктоvala lidský vjem s jeho limity, nedokonalostmi. Naproti tomu avantgardní tvůrci doporučovali fotografii jako učitelku a usměřovatelku proměn lidského zraku – oko se od ní mělo naučit vnímat svět z neobvyklých úhlů a zároveň přesně, „objektivně“. Nové objevy v oblasti fotografických technik přinášely fascinující pohledy do „zákulisí“ reality – pod povrch hmoty, do časových řezů, do spirituálních sfér. Fotografie zde údajně otevírala dveře

neviditelným jevům, k nimž se tělesný zrak nemohl principiálně dostat jinak než přes technologickou transformaci. Ačkoli manifestační prohlášení představitelů různých fotografických pojetí vyznívala velmi ostře a vyhraněně, praxe samotná oplývala mnoha paradoxními průniky a přesahy vytýčených hranic. Vztah oka a technického obrazu v době zhruba mezi 30. lety 19. a 20. století se vyznačuje nepoměrem mezi teoretickými koncepcemi a praxí, značným rozptylem jednotlivých hodnocení funkce a podstaty fotografie i latentním konfliktem mezi odborným a laickým chápáním toho, co na fotografii vlastně vidíme, kam nás fotografie zavádí.

Autor bakalářské práce zpracoval své téma velmi přehledně, odkazuje na kvalitní současnou i pramennou literaturu. Jeho práci vřele doporučuji k přijetí a navrhuji hodnocení výborně.

Václav Hájek